
ARGIUNEAK

Artxirrabinoa eta Aita Santua

—Apirillaren asieran irakurri dot DEIA al dizkarian Aita Santua Rabino aundi batekin oso pizik alkartu dala.

Bai, baña ez da oso gustosoa izan askorentzat.

—Orduan, on San Bartolomeren konpiti bezelakoa izan da.

—Zer dira konpiti onek?

—Zegama'ko sakristaua naiko iñoza ei zan, eta, goiz batean, "matutia" jotzeko elizan sartu zanean, ate aretatik aurtzak irten eban kalera, sakristauak ikusi bank.

—Auntza?

—Bai, gau osoan barruan egondakok auntza.

—Eta'?

—San Bartolome'ren aldara gañean aurtzen konpitiak topa ebazan sakristauak eta joan zan parrokoarengana berri ematera: San Bartolome'k erlikiak laga ebazala aldara gañean eta konbeni zala eliz-kristauen artean banatzea.

—Eta, zer egin eban parrokoak?

—Meza ondoren banatu, bakoitzari bana onela esanaz: "ez dira guztosoa, baña bai animarentzat probetxosoa". Sakristaua eldu zanean, berriz: "San Bartolome'ren relikiak kakatan plost; i sakristau aizelako, lau edo host; eta, agoa bete eutson konpitiak.

—Zer esan nai dau ipuin orrek?

—Alta Santuaren elkarte, be, ez dala izan gustientzat guztosoa eta gozoa, bai animarentzat "probetxosoa"...

—Aizken munduko gerratean doitzarrek (Hitler'ek) ain beste judeo il ebezen, Poloni aldean be bai.

—Bai, alan diño.

—Aietako giza-pare batek, iltzera eroazela ikustean, auzoko famili katoliko baten laga eutsen beuren semetxoa.

—Eta, zer?

—Umetxoaren gurasoak il zerala jakitean, umetxoa bataiatzea erabaki eban katolikoek eta, orretarako, joan ziran parrokoarengana.

—Eta, zer egin eban parrokoak?

—Gatdetu eutsen, ia bazekiten gurasoen gogoa eta naia. -Baietz. -Zer gogo? -Judeotarren erligioan ezitzeko. -Alan bada, ez dago bataiorik; gurasoak dira ume onen nagusiak.

—Ondo erantzuna.

—Umetxo a Rabino malla aundikora eldu zan eta parrokoa, Aita Santu izatera. Eta, orra biak alkartu pozik zortzen Rabinoa eta Aita Santua.

Arrazoi dezu, au ez da danentzako "gustosoa" izango, baña bai animarentzat "probetxosoa".

Abraham Olano eta Miguel Indurain

—Biak antzeko dira.

—Bai, alkarren antza ematen dabe.

—Bañan, ez dira berdiñak.

—Ez, Olano da "probinzianua", giputxa.

—Eta Indurain, naparra.

—Olano, Anoeta'koa.

Indurain, Villaba'koa.

—Olano sei urte gazteago: 22-I-1970.

—Indurain zaarrago: 16-VII-1964.

—Olano: 1,81 luze.

—Indurain: 1,88.

—Miguel Indurain aztunago: 79 kilo. Banesto taldea.

—Abraham Olano ariño: 69 kilo. Mapei taldea.

Julio Caro Baroja

—Aurtzen it da Julio Caro Baroja.

—Nungoa zan Julio?

—Madril'en jaioa; beraz, madrildarra.

—Baña, Barojatarrek Izea etxea Bera'n eukian.

—Orregaitik, Madril'en il eta Bera'ra gorpua.

—Lan asko egin al eban?

—Bai euskaldunei buruz eta baita espāñolei buruz be.

—Madrildarra izan ezkerro, ez da arritzeko be.

—Don Jose Miguel'en ikasle bezela agertzen zan; Madril'en, ordea, maiteago eban D. Joxe Miel baño.

—Ataun'goa edo Madril'goa izatea ez da berdin Ebro'tik aruntz bizi direnentzako.

—Alaz be, euskaldunen mundua asko aztertu eban eta geure omena merezi dau.

Kamamilla

—Lorerik apalena, apalik ba'da.

—Urdaillaren miñak kentzen ditu.

—Baita estekoak eta gultzurdiñekoak ere.

—Loa artzeko ez ei da txarra eta kirioak baretzeko.

—Digestiñoa egiteko; alergiak aldatzeko.

—Puztu-aldiak beeratzeko eta abar.

—Ez dira gauza gutxi orrelako loretxu batentzat.

Galaxia berriak

—Ortizian zear bialdu daben leteskopioak, Hubble deritzanak, 1.500 galaxia berri topa dauz, urrutiko tartetxo batean...

—Nork eman dau berri ori?

—Texas'ko San Antonio Astronomi Elkarteak; joandako Abenduan emandako berriakei dira.

—Ori dok ederra, ori!

—Orain arte jakintsuek jasotako Jakintza-etxetxoa ankaz gora gelditu ei da.

—Jakintsuen jakinduria trastornatzen ei dau Goikoak.

—Salmoak diñoa.

Joan-etorri bizkorra

Rodrigo jauna dator Errot-berriko lantegira illaren azken astean:

- Buruzagiarekin egon nai dot.
- Zertarako? Diotza idazkari aingerutxoak.
- Kontu bat dakart emen...
- Ez, ba; Paris'en da.
- Baña, etorri naizen ezkeroz, ordaindu nai neuke...
- Ara! Etorrita dago.

Euskaltzaindia saltsa guzien perrejilla

- DEIA'k ekarri eban joan dan urteko Azillaren 25'ean.
- Zer ekarri dau?
 - Renteria erriaren izena orixen dala: Renteria edo Errenteria.
 - Nungo Renteria?
 - Ba. Gipuzkoa'n dagoena, Oivartzun'go ondoan. Aspaldiko tira-bira dago errian; batzuek Orereta nai dute erriaren izena.
 - Eta, Euskaltzaindia'k?
 - Onela dio E.I. jaunak, idatzi dabenak: "En este informe Euskaltzaindia da validez al nombre de Errenteria "es una palabra vasca" y aclara, que, en cualquier caso, no es ella a quien compete decidir el nombre de la villa".
 - Ortan arrazoi dau.
 - "Es una palabra vasca" euskaldunen aoetan dabillelako. "Errenteria" asko daude portuetan eta berba ori "errenta"tik dator (erdeazko Renta = gauza batek ematen daben etekiña, probetxoa).
 - Zertarako zeuden portuetan Renteriak?
 - Merkataritzako petxak kobratzen ziran Renteria-etxe-etan. Etxea zan eta ez erria.
 - Eta, Euskaltzaindiak, zer?
 - Euskaltzaindia'k informe bat bialdu zuen Udal-etxera Iraillean bear diran formalidaderik gabe, alkatearekin egon aurretik. Illebeste geroago bialdu dabe berriro Haritschelhar'ek izenpetutal.
 - Zeñek egin du ageri ori?
 - Ez dau iñork esaten: baña, artan dabiltzanak usten dabe Endrike Knór'ek egiña dala... eta politikari begiratu diola, historiara baño geiago.
 - Arazo zaarra al da?
 - Ez da gaurkoa; badu Orereta kalea ere erriak. Ona gai oneri buruz Donato Arrinda'k bere "Fueroa eta Iri-berrien Sortzea" liburuan zer diñon (161-162 orrialdeetan): "Renteria... dokumentu zaar bat danez, alda dezagun itzez-itz onera, Alfonso erregeak, Errenderi sortzeko, eman zuan agiriaren zati bat... Onela dio agiri ortan Alfonso erregeak: "El concejo de Oiarso nos enviaron decir... que por algunas gentes malas de Navarra e de Gascuña como de Guipuzcoa... recibían muy grandes daños... acordaron, si yo bien tuviese de facer población de villa en una de su tierra que dicen Orereta... (etc.)... e que haya nombre de Villa Nueva de Oiarso. E que hayan el fuero de San Sebastián... 5 de abril. Era 1358, Alfonso regnante en Castilla".
 - Zenbat izen!
 - Bi onek agertzen dira: Orereta, berezko lucraren izena, eta Villa Nueva de Diarso. erregeak imiñitakoa. "Renteria", berriz, ekintza baten izena da.
 - Berezko izena. Erregearena. Ekintzarena. Zein da benetako izena?

Gabirel Manterola

- Gabirel Manterol'ak euskeratutako ipuintxo batzuek baditu. Ara emen batzuek:

Galburuak: (Aitak semeari):

"Ara, ene seme,
etzunda dagon au
alorta ederrez
beterik yagok;
lerden yagon ori,
arro egon arren,
aletxo bat barik
lasto utsa dok".

Lilia:

Lili zoragarria neskatoaren pozgarri eta neskatoa il. Aitak amari: Ez egin negarrik; nik aldatu neban lilia, baztar batetik lur obero, neskatoaren pozgarrirako; bardin gertatu zako geure alabatxoari:

"Ludi galdutik urruti
gure lili garbia,
Yaunak berak aldatu dau
donokien erdira,
baratz eder ta betiko
edertasun tokira".

Azira:

Nekazari batek errentan eukan Kondearen lurraldeetan, sekulako arbi bat sortu da. Kondeari eraman deutso, ikusi dezan zin ondo eramaten daben zan berer lurak. Iru ontzeko emon deutsoz Kondeak esker onez.

Gerontxio'k, ori ikusita, eraman deutso Kondeari kortan ezi dan txekorrik ederrrena, onela pentsatuaz: Arbi baten gaitik iru ontzeko urre emoten ba'dauz, nuri zenbat emongo deust oneako txekor ederragaitik?

Joanda Kondearengana eta onek Gerontxio'ri: -Ara, emen daukot, ezertarako bear ez dodan arbi eder bat eta torizu.

"Biotz zintzoak beti artzen dau
egiñ onen saria.
Besteren onaz iñartzirik
nai ezpogu lotsaria".

Jose Maria Aldaya aske

- 341 egun egun asko da zulo batean gorderik egoteko.
- Egoera orretatik burutik ondo irteteko, buruko ordenamentu bat bearrezkoa da.
- Zer ordenamentu?
- Gizon onek badu buruko eta biotzeko ordenamentu ori.
- Zertan antza emoten doutazu?
- Zulotik urten eta bat-batean esandako itzeetan.
Zer berba?
- Onetxek: Bizitzako burruka egunero-egunero irabazi bear da.
- Ez dagoz txarto.
- Izan be, atzoko eguna pasata dago eta biarkoa etorri barik.

ALBISTEAK

— Bai, ba: gaurkoa bakarrik daukagu esku artea. Politada.

—Eden-a; benetan ederra. Egunetik egunera zaindu bear egun bakoitza. Gauza asko dauzkagu egiteko; baña, ez atzo eta ez biar; gaur, baizik. Eutsi gaurko egunari eta, egizu gaur, biarko utzi bank, zeure lanik onena. Gaur dozu zeure aukera.

—Ikaskizun ederra emanon dousku Jose Mari'k.

Pazkoa eta Bataioak

—Pazko bezperan egiten ziran bataioak.

—Orain edozer garaitan.

—Ez, ba; mixiolariak asi dira berriro.

—Zertan?

—Pazko bezperan egiten bataioak.

—Emen be alan bearko litzazke.

— Bai; bataioa fedearen emaitza da.

—Umeak ez du federik.

—Gurasoek fedea dutenean, orduan ematen zaie umeai bataioa, fedearen azia balitz bezela.

—Martxa onetan, laister gurasoek ez dute federik izango Euskalerrian, eta bataio bearrik ez.

— Alan da, tamalez: zenbait euskaldunek uko egin deute Kristo'ri eta bere Elizari. Bide orretatik laister gara ezer bank.

—Baña, Jesusek agindu zion bere Elizari, beti iraungo zuela...

—Ez dau esaten nun. Cartago, Tunez'en, San Agustin'en eliza zan eta bera Eliz orren gotzai. Nun dago Tunez'en kristautasuna? Bere orde, musulmanak eta Mahoma. Eta, Euskalerrian zer?

—Jentil-baratza. Eta jentillak zer ziran? Europatik gure-ra etorritako atzerritarrak. Euren mende egon giñan urteetan zear.

—Eta, laiburua?

—Eurok guregana ekarritako eguzkiaren ikurra. Fedearen elderra galduta gero, milla urteko geure izaera galdu eta zertarako? Zer ziran jentil "eder" oiek? Europa'tik, gu menperatzera, etorritako geure etsaiek. Orra dana eta ezer ez. Utsa.

—Ez fede eta ez itxaropen.

—Ez atzo eta ez biar.

Tizio'ren emaztea

Oto'k bere aspaldiko lagun Tiño topa dau Donostia'ko Bulebarrean. Aren aldamenean andratxo bat darama: begi-bakarra, errena, buru-soilla pelukakin, iñoren ortzak...

—Amen neure emaztea.

—(Oto'k aopean). Nundik atera dok onelako traste zaa-i7a; Kristalezko begia, egurrezko anka, basakatuen illeak, astoaren ortzak...

—Berba egik altuago, gorra dok-eta.

Zain-audituei (varices) begiratzeko.

Gertu egoteko neurriak, zain-audituek agertu aurrekoak:

— 1/ Aurdunak, bosgarren illabetea ezkeroz, zañetako osagillearengana jo bear dabe, ba'dan ez ba'dan be.

—2/ Gorputzaren pixua neurrikoa izan dedin: Otorduak izan bitez osasungarriak, piper-miñik eta gaitz geiegirik gabekoak.

— 3/ Alkoola eta tabakoa kaltegarri dira.

—4/ Beroak zañak pustutzen ditu; beraz, ez eguzkirik ez urberorik anketan.

—5/ Jantziak jasaia izan bitez, iñungo ligarik bage.

—6/ Oiñetakoak takoi-erdikoak eta orpoan lotura dute-nak.

— 7/ Lotarakoan oiñak biotza baño gorago. Oiaren barrengo ankeri ogei zentimetroko egu-zatia imiñi; buruko edo almoadak ez diraz onak anketan.

—8/ Ez egon luzaro, ordu bete baño geiago, ez zutunik, ez eseririk, zerbait ibilli edo anak jaso bank.

—9/ Itxas-ertzeko ibillerak, oiñak udetan, oso onak dira, kresalak oiñak astintzen ditu-ta.

—10/ Ur otzakin oiñak zipristindu txorkatilletatik gora.

—11/ Igurtzi leunak, anka-punttatan ibilli, etzanda zaudela nakak bizikleta moduan erabilli.

—12/ Deporterik onenak igari egitea, bizikletan ibiltzea eta yoga egitea, dira.

Lenin eta Stalin

Lenin il-zorian dago eta Stalin'eri:

—Ez dakit zuri jarraituko dizuen kamaradek.

—Lasai egon: neri jarraitzen ez ba'didate, zuri jarraiko dizue.

Asmakizuna

Usoak doaz aidean.

Gabiroiak diñotse:

Usotxu nereak,

zenbat zarete?

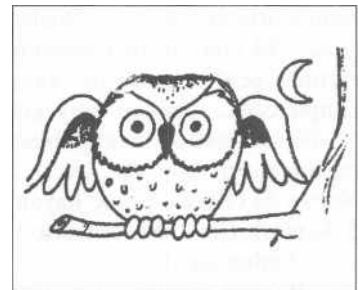
Aiek erantzun diotse:

Guregaz eta orrenbeste,

erdiak eta laurden,

ta zuregaz, Gabiroitxu,

egiten doguz eun bete.

00i = 1+6+81+9£+9£ :urlou "UV) 9£ :eunziuuag

1937-1996

☛ **BONBAKETAREN 59. URTEURRENA**
APIRILAK 26

GERNIKA - LUMOKO UDALAK

—Logroño'n nengoen Recajo'tik abioi-tripadunek irten ebenean.

—Norako?

—Bizkai-aldera jo eben.

—Bizkai-aldea ondo jota egoan, bai Durango'n bai Zornotza' n...

—Oraingoan aurrerago ekin eben.

Gernika'ra.

—Ez zan on gauza ain garbia gertatu: Gernika ondoratu zala bai; baña, nork ondoratu eban?

—Franco'k.

—Euskaldun guztiok orixen pentsatu genduen.

—Eta, nork ez?

—Ondorengo goizeko periodiko guztiek, gau eta eguneko irrati guztiak (Sevilla, Salamanca, Gazteiz, Donostia...), ao-batez, berdin-berdin esan eben.

—Zer?

—Agirretxu Txokolateroak eta here gudariak erre ebela Gernika.

—Bañan, on tonto batek be ez eban sinistuko...

—Tonto-iñuzu asko dabil munduan; Salomon'ek dionez, euren kopurua neurribagekoa da.

—Gernika'ko on gezurra zala edonork jakingo eban...

—Amabost egun etenik gabe, ao batez, bat bera esaten aldizkari eta irrati guztiek ari ba'dira, nundik jakin?

—Eta, nork sinistu eban orrelako astakeririk?

—Mundu zabalean asko eta askok sinistu eben eta ziur-ziur sinistu be, orixen nai ebelako.

Baña, munduko irratiren batek esango eban egia...

Bai esaten eben egia; komunistak zirien, ordea, eta beti gezurretan ari ziranak, eta urdiñentzat gezur-utsak zirean.

—Eta, zuek?

—Geuri biotzak esaten euskun egia... Gudariak ez ebela Gernika'rik erre sinismen utsez sinisten genduen, gauza guztien aurka.

—Orren bestez?

—Españi guztia guretzako kartzela baten antzekoa zan eta argirik ez euskun iñork emoten. Gernika'tik neure en-ira emakume bat etorri arte, zalantzan eta illunpeetan. Arrek esan euskun zertzuk gertatu ziran bertan eta nola, egazki astunek erra erre ondoren, egazkin ariñak etorri eta iges dijoan jendeari tiroka.

—Ez da ori egia izango!

—Eta nola bera, ama izanik, here seme alabak kamiñoetako zangan sartun eta here gorputzez estali zituen, balak lurra arrotzen eben bitartean...

—Baña, azkenik egia zabaldu zan.

—Ekaitzaren ondoren beti argintzen du eguzkiak, eta orduan, bebai. Nekez bañan seguru. Gaurko egunez ez da errez ezagutzen zer-nolako biotzeko miñak jaso bear izan genduzen...

—"Bakoitzak berea, Jainkoaren legea".

Gizon ondradua.

—Aizu -Oto'k dendariari- gaur goizean amar milla pezetakoa emon deutzut gastuak ordaintzeko eta kobraketan okerra gertatu zatzu.

Orain berandutxo zatoz.

—Zer, ba?

—Goizean etorri bear zenduan; emendik urten eta bereala.

—Baña...

—Amen ez dago bañarik... Orain berandu da.

—Orduan, zer egin?

—Or konpon!

—Or konponekin ez dogu auzirik erabakitzen...

—Or konpon, Mari Anton... Orrelan obeto al dago?

—Ez dozu ezer be jakin nai?

—Ezertxo be ez.

—Ez asarretu, gizona...

—Naiko berba egin dogu. Ate orretatik joaten da kalera!

Oto'k ate-ondotik:

—Banoia, banoia eta eskerrik asko. Emendik esango deusut arazo guztia: zuk bueltak emotean, bost milla pezetak geiago emon deustazu... Eskerrik asko, berriro eta agur.

Jupiter eta gizakia.

—Jupiter'ek, Optimo Maximo, here lana bukatu dau, gizona egitean eta zamuka bat (albarda bat) iniñi deutso bizkarretik zintzilik.

—Eta, zer?

—Zamuka orcen aurreko sakeian, begien aurrean, or doiaz neure zuzentasunak, on-bideak eta birtuteak; eta bestien okerkeri gurtiak.

—Eta, atzeko sakelean?

—An doiaz neure okerkeriak eta besteen zuzentasunak eta onbideak. Baba, neuk ikusi ezin.

—Ederto. Jesus'ek esan ebanaren antzekoa da ori.

—Zer esan eban, ba?

—Lasto-ispitxo bat ikusten dozu lagun-urkoen begietan eta zeuk begietan daramazun agea ikusi ezin? Kendu eizu zeure begietako agea eta orduan ikusiko dozu garbi zeure albokoan lastotxua.

—Ederto esana.

Parolak eta zugaitzak.

—Aitatxo, zergaitik dira zugaitzak ain luzeak?

—Gure txakurrak, anka jasota, erregariatzen dituelako.

Orduan badakit zergaitik diran ain luzeak erriko parolak.

